

dingen op het net en kunnen we ze daar verspreiden? Eigenlijk vragen Jan, Lieven en Guy zich af: 'Hoe kunnen we dingen terug van het net halen en op de vloer brengen?' Dat vind ik een interessante redeneringswijze: niet iets digitaliseren en zo wereldwijd aandacht geven, maar de omgekeerde beweging.

'Potlach' of het belang van de Situationisten

OPSOMER: Het is eigenlijk een semantisch probleem: als ik het over *Instituut voor Ondervinding* heb, dan word je geconfronteerd met woorden die je niet onmiddellijk kunt grijpen. Het woord 'feest' is gelexicaliseerd, het woord 'evenement' nog veel erger. Als je ze als onderzoeksmatige termen gaat zien, is een evenement het moment waarop dingen kunnen keren. Op dat moment is er een mentale structuur die zich doorzet, een onderzoeksstructuur die even aan zijn evenementwaarde wordt getoetst om te kunnen verdergaan of te kunnen keren. Dat lijkt zeer theoretisch, maar je moet iets doen om de vastgeroeste betekenis van die begrippen te doorbreken. We hebben met opzet de naam *Potlach Party* gekozen en niet 'tof feestje'... 'Potlach' is een woord dat van in het prille begin in onze gesprekken aanwezig is, en het is een term die bij mijn weten heel veel verschillende betekenissen heeft. Voor ons waren twee betekenissen relevant, de ene een antropologische, een soort wedstrijdssituatie tussen indianenstammen, de andere een tijdschrift van de 'Internationale Situationisten'.

Wat de Situationisten op dat ogenblik (de jaren vijftig en zestig, nvdr) doen, is zo relevant... ik denk dat we nu op een of andere manier op een spiegelbeeld daarvan staan. In een soort neurotisch enthousiasme gingen zij tegen de maatschappij in; ik denk dat wij nu na een catastrofe in een depressie zijn ontwaakt. Hoe kunnen we nu spelend uit depressie- en angstgevoelens geraken, uit de gevangenissen die we zelf letterlijk en figuurlijk creëren? Hier bieden de Situationisten met hun ludieke urbanistische interventies, hun absurde humor en hun ernstige happenings opnieuw een uitweg uit ons postmodern cynisme.

Dus een eerste relevante betekenis is dat de Situationisten het begrip 'Potlach' gebruiken voor hun onderzoek en voor hun communicatie. Zij deelden hun onderzoek mee in de vorm van een Potlach-tijdschrift. Dat is voor ons een *Potlach Party* geworden, het meedelen van een stand van zaken in de vorm van een levend tijdschrift in afleveringen.

'Feest' in de zin van 'het feest van de VLD' of zo is hier veraf ...

Een tweede belangrijke betekenis van 'Potlach' is de antropologische. In nummer veertien van hun tijdschrift vragen de Situationisten zich af wie of wat Potlach (sic) nu eigenlijk is: een Russische spion of een klankwoord van de Lettristen? Het antwoord wordt door Guy Debord en de zijnen pas gegeven in het volgende nummer. Een Potlach is een voor-commerciële vorm van ruilhandel: giften en cadeautjes bij de indianen. In wezen een uitwisseling van ervaringen tussen indianenstammen, waarbij de uitwisseling gebaseerd is op de gelijkwaardige kwaliteit van het geruilde goed. In ruil voor een weelderig geschenk of een performance geeft men een minstens evenwaardige of nog sterkere gift terug. Zo krijg je bijna een wedstrijd in het presenteren van kwaliteiten aan elkaar of een feest met een ruilhandelopbod, niet binnen de context van een kapitalistische concurrentie, maar onder het opbod van creativiteit, waardoor een gemeenschap ontstaat, waardoor een sociale structuur wordt gecreëerd, en dat is dan voor de Situationisten belangrijk.

BILCKE: Uiteindelijk wil je een toonmoment binnenloodsen in het onderzoek, een publieksevenement communiceren, een knipoog sturen naar de Situationisten, een link leggen met het idee 'uitwisseling' van die indianen... en dan kan je maar beter een naam kiezen die niet uit de lucht komt vallen, maar die voortkomt uit al die verschillende dingen...

Participatie?

VERBOVEN: Op een bepaald moment kreeg ik de vraag 'Waarom wil je je onderzoek met een publiek delen? Je kan toch net zo goed wachten tot er iets staat?' En dan ga je daarover nadenken. Voor mij ligt het antwoord vooral in de stappen die je zet als maker: je genereert materiaal bij mensen, je bevraagt ze, je geeft dat materiaal door aan enkele artiesten die daar iets mee aanvangen, en ten slotte geef je het materiaal (veranderd) terug. Die cyclus vind ik als maker enorm boeiend. Je maakt een voorstelling niet zomaar.

Er is heel wat gegalaver over het belang van sociaal-artistieke projecten, en je genereert in zo'n project wel materiaal bij mensen uit de wijk, maar het resultaat is toch heel anders omdat je het ook met die mensen maakt. Openbaar onderzoek is geen sociaal-artistiek project en ik ben daar eigenlijk ook heel concreet in. Ik weet helemaal niet of ik een sociaal-

artistiek project zou kunnen maken omdat je dan toch vastzit aan die sociale context en met een aantal willekeurige beperkingen zit. Als maker ben ik gefascineerd door het verzamelen van materialen, door het naar de vloer brengen ervan, en door de confrontatie van ons werk met de mensen en hun materiaal.

In de zaal is er dan een publiek dat absoluut geen theaterpubliek is, maar geëngageerd is ten opzichte van het materiaal en het werkproces. Dat is waarschijnlijk de droom van elke maker. Ik geloof dat het openbaar onderzoek er de oorzaak van is, dat daar plots een aantal mensen zit die écht deel uitmaken van je publiek. BILCKE: Op de laatste *Potlach Party* was dat heel duidelijk. Het publiek dat daarop afkomt, is natuurlijk geen massa, maar wel verrassend talrijk voor een toonmoment in een onderzoeksproces. Dat publiek komt hier niet door een grote mediastrategie of omdat we de babysit betalen. Ze zijn betrokken bij de wording van wat er op een gegeven moment in de zaal staat. Dat is de betekenis die wij aan het woord 'publieksparticipatie' zouden willen geven. In het discours krijgt die term nu meestal een economische betekenis.

ETCETERA: Is jullie publiek dan nog een publiek in de klassieke zin, of zijn het participanten? Vereenvoudigd: een participant speelt mee in je spel en het publiek komt naar je spel kijken. De presentatie van een openbaar onderzoek of van het materiaal ervan veronderstelt toch een bepaalde graad van betrokkenheid of misschien zelfs voorkennis? OPSOMER: Een begrip als participatie wordt in *no time* een begrip van kijkcijfers en hoe je daarmee kan omgaan. Als wij het hebben over participanten en publiek dan gaat het absoluut niet daarover. Er is een reëel verschil tussen de manier waarop iemand betrokken raakt bij een presentatie tijdens een *Potlach Party*, in een theatervoorstelling of in een labyrint van Enrique Vargas. Als je binnenkomt in een labyrint van Enrique, ontmoet je ook niet de acteur die performt voor honderdduizend mensen of tienduizend of duizend of zelfs honderd... Je ontmoet daar de bewoner van die plek in het labyrint, en die bewoner richt zijn plek in en ontvangt er iemand. Diegene die ontvangen wordt, is dat dan een participant, een bezoeker, iemand die verwelkomd wordt? Is dat nog een toeschouwer? Toeschouwen veronderstelt immers dat je iets voor je kan zien als een objectief beeld, dat je naar iets kan kijken dat een product is. Bij Enrique Vargas is dat niet